

**Antoninus Diana Panormitanus, Clericus Regularis, Doctor
Celeberrimus, Coram S. D. N. Alexandro VII. Episcoporum
Examinator, & Sancti Officij Regni Siciliae Consultor,
Coordinatus, Seu Omnes ...**

Diana, Antonino

Lugduni, M. DC. LXXX.

88. An Episcopus possit transferre Festum alicujus Sancti? Et in textu hujus Resolutionis alij casus adducuntur pro praxi hujus difficultatis. Et infertur, quod inferior nullam habet potestatem circa ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76359](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76359)

scimus in 3. part. D. Thoma, quæst. 83. art. 6. dub. 4. non est. Et alios penes ipsos; quorum aliqui censent non esse præceptum iure, ut Sacrum in Parochia audiatur, alij vero censent saltem contraria consuetudine illud præceptum abrogatum, & perinde satisferi præcepto de Sacro audiendo; quocumque loco audiatur; verbi gratia in priuato Oratorio, in Sacello extra Parochialem Ecclesiam sito, &c. Ex quo patet longo potiori iure huic præcepto eos satisfacere, qui Sacro interfunt apud Mendicantes, ut patet ex Bulla Leonis X. quam refert Nauarrus, capite 21. numero 5. vbi dicitur eos satisfacere præcepto Ecclesiarum, qui Sacrum in Ecclesiis Mendicantium audiunt diebus Dominicis, &c. & ex alia Bulla Pij V. quam refert idem Nauarrus supra; & denique ex Bulla Clementis VIII. data 22. Decembris anno 1592. quæ incipit: Venerabilis frater. vbi dicitur: Sancimus licere secularibus Christi fidelibus vniuersis libere Missas diebus Dominicis, & aliis Maioribus audire in Ecclesiis tam Fratrum Prædicatorum, quam aliorum Mendicantium, nec non etiam Collegij Societatis Iesv iuxta illorum priuilegia, & antiquas consuetudines. Ea vero priuilegia Mendicantibus sunt concessa per Leonem X. & Pium V. & nominatim Societati per Paulum III. in Bulla, quæ incipit: Paulus Episcopus, ex quo patet aliquos Pastores minus prudenter contrarium suis Parochianis inculcare, eorumque conscientias illaqueare.

3. Dicit fortasse aliquis id concessum, salua remanente obligatione sacri Parochialis. Respondetur, id dici non posse, quia si priuilegium ita intelligeretur nihil plane operaretur; nemo enim ignorat licere vnicuique etiam sine speciali priuilegio Sacrum audire quodvis loco vbi celebrari potest, manente obligatione sacri Parochialis. Dices Pontifices nolle abrogare laudabiles consuetudines; ergo non sunt censendi dare priuilegium audiendi alibi Missam, quam in Parochia, ut præcepto satisfaciat. Respondetur, si esset lex expressa Pontificia, Summus Pontifex eam posset abrogare, & censeret posse illi derogare per huiusmodi priuilegia; ergo idem dicendum de consuetudine, si ubi vigneret, quod scilicet, quoad vim præcepti illi derogauerit; quia in Bullis Leonis, & Pij V. expresse dicitur, quod satisfaciatur præcepto audiendi Missam. Dices, Pontifex habet potestatem in edificationem, non verò in destructionem. Respondetur, id præsentis negotij impudenter applicari, & si quid concludat argumentum, non tam concludere Pontificem non derogare virtuti obligandi ipsius consuetudinis, quam non potuisse derogare, quod cum iniuria fecerit, & potestatis Pontificia videtur dictum. Adde, quod cum per Sacrum Parochiale intelligant, solemnè illud, quod celebrari solet in singulis Parochiis, si verum esset illud dictum, non deberet permitti Fidelibus, ut aliud priuatum etiam intra Ecclesiam Parochialem audirent, cum tamen vbiq; in Templis Parochialibus paulo celebrioribus varia Sacra fiunt, ad quæ fideles convenientes non existimant se vltius obligari ad Sacrum solemnè audiendum. Et hæc omnia docet Præpositus vbi supra; qui etiam postea num. 209. probat secundum rigorem huius Concionem. Sed quidquid sit de hoc, ex superioribus dictis statum est, & patet Episcopos non posse statuere, ut Fideles diebus Festis saltem aliquibus Sacrum in Parochia audiant; atque adeo, si ferant Excommunicationem in eos, qui non audiunt Sacrum in Parochia, eam esse nullam, tanto quia non possunt quidquam statuere contra priuilegia à Pontificibus concessa, tum quia non

possunt etiam vniuersales consuetudines abrogare. Et ita declarauit Sacra Congregatio Cardinalium. Et ideo Trullench tractat. de iure Parochi, cap. 6. numero 13. quod si tota, aut maxima pars Parochianorum Parochiam desereret, posset Episcopum simpliciter mandato præcipere, ut Parochiani ad suas Parochias accederent audiendi Missam causa, non tamen id pœnis impositis præcipere, aut constitutionem sub excommunicatione ferre, quo in casu Missam audientes (secluso Parochi contemptu) eam non incurterent, optimè existimat.

4. Nec supradictis obstat Sixti V. auctoritas in Extrava. quæ incipit, Vices illius de Treuga, & Patrum qui Trident. Concil. interfuerunt: quibus placuit sess. 22. in decreto de Obseruandis in celebratione Missæ, hortari Parochos, ut moneant populum, ut frequenter ad suas Parochias, accedat, & maxime diebus Dominicis, & Festis. Ad Primum respondetur Xistum, tantum illa Extrava. vetare, ne Parochiani Missam audiant in Monasterio contempto Parocho. Ita Azorius, tom. 1. lib. 7. cap. 5. quæst. 4. Portelius in Addit. ad dub. regul. verb. Missa, & in Respons. casu 29. part. 3. Ad secundum respondetur præceptum de Missa audienda in Parochia illis verbis non dari, sed consilium ut indicat hæc vox Moneant. Vide Eligium Bassæum verb. Missa 8. num. 9. qui licet asserat opinionem Theophili esse probabilem, nostram quam ipse sequitur docet apud omnes Fideles esse in vtu; & quam præter Doctores citatos, Castrus Palauis sequitur tom. 4. tract. 22. disp. vnica, punct. vlt. num. 22.

5. Et tandem claudam hanc resolutionem cum verbis docti & amicissimi Patris Raphaëlis Auersæ, de Sacram. Euchar. q. 11. sect. 19. vbi sic ait: Comuni sententia, & praxi exploratum est, præceptum audiendi Missam non restringi ad Parochiam singulorum, sed bene posse adimpleri in quacumque alia Ecclesia; quia nec iure aliud statutum, nec consuetudine introductum est. Et refertur declaratio S. Congregationis, quod nec Ordinarius possit cogere populum ad audiendam Missam, aut Concionem in propria Parochia. Concilium verò in priori loco tantum ait: Moneat Episcopus populum, ut frequenter ad suas Parochias saltem diebus Dominicis, ac maioribus Festis accedant, quo loquendi modo supponit potius id non cadere sub obligationem. In altero loco ait: Moneat Episcopus populum diligenter, teneat vnumquemque Parochia suæ interesse, vbi commodè id fieri potest, ad audiendum verbum Dei: vbi planè sermo non est de audienda Missa, sed Concione. Attamen nec simpliciter sub obligatione receptum est, audire vel in Parochia, vel in alia Ecclesia Concionem. Ita ille, & ego. Consulto tamen Regularibus, ut cum Reuerendis Parochis bene se gerant, & suos Pœnitentes à frequentatione Ecclesiarum Parochialium minimè dissuadeant.

RESOL. LXXXVIII.

An Episcopus possit transferre Festum alicuius Sancti?
Et in textu huius Resolutionis alij casus adducuntur pro praxi huius difficultatis.
Et insertur, quod inferior nullam habet potestatem circa id, quod Superior determinauit.
Et an, quando Vigilia S. Matthæ occurrit in Feriam tertiam post Dominicam Quingagesimam, possit Episcopus eam transferre in Sabbatum præcedens.
Ex part. 10. tr. 16. & Missæ. 6. Ref. 7.

G g 3 §. 1. Affirma

Affirmatiue respondet Pater Gobat in *The-
saur. Indulgent. part. 2. c. 7. q. 17. n. 331.* ubi
fiscat: licet Barbola testetur à Congregatione esse
victum, ne festa aliter transferantur, quam permit-
tant Rubricæ, & Gauantus *part. 4. tit. 9. num. 24.* mi-
retur aliquem Itacæ Episcopum autum fuisse anno
1622. Festum Annunciationis Deiparæ, quod tunc
in diem Parasceues ceciderat, etiam quoad forum
transferre, cum, & hæc mutatio Festi vniuersalis
excedat (eius opinione) facultatem Episcopi, & eo
anno Romæ, Laureti, aliisque in locis ea mutatio non
fuerit facta; scio nihilominus multarum Germaniæ,
Galliæ, & Belgij Dioceseon vsu receptum, vt quan-
do id festum occurrit in hebdomada Sancta, inte-
grè transferatur, vel in Sabbatum Palmarum, vel in
feriam secundam post Dominicam in Albis. Simili-
ter quando festum S. Michaelis Archangeli cadit ex-
tra Dominicam solet in locis lacui Aconiano vicini
transferrì in vnam alteramve septimanam, ne eius
obseruatio impediatur, seu interrumpat ceptam iam
vindemiam. Quin noui Vicarium Generalem, qui anno
1636. festum SS. Philippi, & Iacobi, quod tunc
occurrebat cum festo Ascensionis, suo decreto distul-
lit in feriam secundam proximè sequentem, sed ei de-
creto se opposuit Magistratus ciuilis, coegitque reuo-
care. Postremò in quibusdam Germaniæ Episcopatu-
bus, solent Episcopi, quando vigilia S. Matthæi oc-
currit in feriam tertiam post quinquagesimam, eam
transferre in Sabbatum præcedens, quia alioquin plu-
rima peccata per esum carniu committuntur illa
feria tertia. Has omnes praxes (excepta penultima)
quidquid dicat Gauantus ego approbo; tum quia ni-
tuntur, & longo vsu, & graui causa, nec ignorantur à
Legatis Pontificiis; tum quia potest Episcopus circa
suos subditos; quidquid potest Papa in vniuersa Ec-
clesia, nisi ipsi sit specialiter prohibitum, vt ex com-
muni Canonistatum docet Sanch. l. 1. de *matrim.*
diff. 61. Multos referens. Nec obstant difficultates, &
limitationes, quas contra hoc axioma adfert Suarez,
lib. 6. de leg. c. 14. n. 6. & seqq. Hucusque Gobat.

Sup. hoc su-
pra ca. tr. 2.
ex doctrina
Ref. 25. per
toram, si-
gnanter in
§. Sed ad
propositum,
& ex aliis
Ref. & §.
eius primæ
not.

2. Sed Ego puto non esse discedendum à senten-
tia negatiua, quam docet Gauantus; nam cum dicta
festa fuerint à Pontifice instituta, non potest Episco-
pus circa illa aliquid disponere; nam inferior nullam
habet potestatem circa id quod Superior determina-
uit, vt patet ex leg. *Formam, Cod. de Officio Præfetti
Prator. cap. Cum inferior, de maior. & obed. Clem. ne
Romani de elect. Gloss. verb. Figura, in cap. Finali de
hereticis, lib. 6. Gloss. verb. mandamus, in Clem. Sapè,
de verb. significat. Vnde non licet inferiori contra
factum Superioris dispensando venire leg. pen. §. pen.
ff. de qua plura arc. leg. Ille à quo §. Tempusnum, ff.
ad Trebellian. leg. nam & Magistratus, ff. de arbit.
cap. Literas de restit. spoliat. cap. Super eo, de usuris,
cap. v. nostrum de appellacionibus. Surdus consil. 58.
num. 2.*

Sup. hoc in
tom. 4. tr. 6.
Ref. 37.

3. Verùm aliquis in fauorem Amicissimi Gobat
posset dicere, iura allegata, & rationem adductam
procedere quando inferior tollit factum Superioris;
fecus autem quando distinguit, seu qualiscat; vt re-
dè obseruat Alexander *consil. 106. num. 15. & 16. lib. 2.*
Sed in nostro casu Episcopus non tollit factum Su-
perioris, quia non auferit festum, sed tantum quali-
ficat, vt loquitur Alexander *ubi supra*, id est festum
transferit. Ergo, &c. At hoc non obstante, puto, vt
dixi non esse recedendum à sententia Sacræ Congre-
gationis, communi praxi Episcoporum. Ad id verò
quod allertit Pater Gobat de vigilia Sancti Matthæi,
quando incidit feria tertia post quinquagesimam,
hæc Pasqualigus *de off. 180. n. 2.* & Homobon. *vol. 1.
Consul. Mor. part. 5. par. 2. Resp. 67.* docent quod pos-
sit ab Episcopo transferri in alium diem tamen no-

uissimè Leandrus *de præcept. Eccles. tract. 5. disp. 10.
quest. 42.* contrarium tenet; quia ratio, quæ ad trans-
ferendum ieiunium dictæ vigiliæ, assignatur, non
videtur rationalis, nec sufficienter iusta. Nam aliàs,
etiam possent in alium diem transferre quodlibet
ieiunium incidens in diem quemcumque festum, cum
etiam multa committantur peccata in ieiuniis inci-
dentibus in festa; ergo. Secundo: quia à sæculo non
est auditum, præfatum vigiliæ ieiunium translatum
fuisse in alium diem ab aliquo Episcopo, esto, quòd
causa vitandi peccata in violatione dicti ieiunij, sem-
per stetit eadem. Tertio: quia prædicta translatio
ieiunij, non esset ita conformis dispositioni iuris; si-
quidem hoc solum, propter occurrence alicuius fes-
tiuitatis ab Ecclesia instituta, permititur, aut præci-
pit, quòd ieiunium in illam incidens, transferatur; vt
constat ex cap. *Consilium de obser. ieiun.* Tandem:
quia causa, quam contrarij ad defendendam suam
opinionem assignant, præuisa est à Summis Pontifi-
cibus: & tamen non instituerunt translationem di-
cti ieiunij: non ergo alia ratione, nisi quia ad id
non inuenere sufficientem causam, aliàs illam insti-
tuerunt, sicut instituerunt translationem vigiliæ S.
Ioannis Baptistæ incidentis in festum Corporis
Christi, anticipando illam in feria quarta antecede-
ntis, Leo X. & Urbanus VIII. Hucusque Leandrus,
qui obseruat Pasqualigus non debuisse me, & Lay-
man absolute pro sua sententia adducere: Vnde Ego
nunc sententiæ Leandri clare adhaereo. Et Eminen-
tissimus meus Cardinalis de Lugo annis præteritis
fuit in voto Sanctissimi. D. N. Innocentium X. non
debere dictam vigiliam transferre in aliam diem.

RESOL. LXXXIX.

*An Episcopus sine populi consensu possit instituire dies
festos?*

*Et quid, si in tali casu fulminet Episcopus excommuni-
cationis fulmen?*

*Et si populus absque iusta causa contradiceret, tunc,
contradictione non obstante, an sit seruandum Fe-
stum? Ex p. 4. tr. 4. & Misc. Ref. 178.*

Negatiue respondet Michaël de Palacio *lib. 5. tit. 1.
de contraci. bus. c. 10. ubi in fine* sic ait: Si
querit aliquis, num Episcopus solus potest præcipere
dies festos obseruari? & quidem si Episcopus solus
posset facere dies festos pro suo arbitrio, posset præ-
cipere celebrari & obseruari quos voleret, hoc esset
in grauamen magnum populi, siquidem sunt paupe-
res multi, qui ex officio suo & labore victarent, & si
multiplicaret Episcopus festa, iam ipsi grauarentur,
quippe non haberent vnde sibi sufficientem pararent
victum. Adde quòd in *cap. conquestus de ferijs*, sic ha-
betur: *Ceteris feriandum solemnitatibus, quas Episcopi
in suis dioceseibus cū Clero & populo duxerint
solemniter venerandas, igitur Episcopus ad inducen-
da festa solus non habet auctoritatem, sed ipse cum
Clero, hoc est, consentiente suo Capitulo, & annuente
populo, hoc est, populi rectoribus, debet statuere hu-
iusmodi festa celebrari. Vnde videtur quòd si contra
tenorem huius Capituli fecerit, non teneri popu-
lum ad obseruationem festorum; sed quid si fulmi-
nat excommunicationis fulmen? Respondeo, facile
est tunc prouocare ad Metropolitanum, aut si hic
instituit propria auctoritate festa huiusmodi, ad Pa-
pam causam deferre. Ita Palacius *ubi supra*, & Do-
ctores, quos ad scientiam adducit, & sequitur San-
chez in *opusculo tom. 2. lib. 5. cap. 2. dub. 5. n. 6.* qui tamen
confiteretur satis esse ad festa instituenda Episcopum
cum Capitulo, quando Episcopus institueret festum, &*